

Κολλυβάδες και Νεομάρτυρες – Αγιότητα και Θεολογία του Μαρτυρίου

Ενότητα 4: Ο όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και το συγγραφικό έργο του για τους Νέους Μάρτυρες και τους Νέους Αγίους

Συμεών Πασχαλίδης
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ο όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και το συγγραφικό έργο του για τους Νέους Μάρτυρες και τους Νέους Αγίους

Όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης (1749-1809)

- ❖ Ο πολυγραφότερος συγγραφέας του 18^{ου} αιώνα
- ❖ Ιστορικό διάγραμμα του Βίου του:
 - ✓ Γέννηση στη Νάξο – οικογένεια Καλλιβούρτση
 - ✓ Πρώιμα πνευματικά ενδιαφέροντα – Σπουδές στη Νάξο και στη Σμύρνη
 - ✓ Η καθοριστική συνάντησή του με Αγιορείτες και Κολλυβάδες
 - ✓ Αγιορείτης μοναχός στη Μονή Διονυσίου (1775)
 - ✓ Η αφετηρία του συγγραφικού και εκδοτικού έργου του
 - ✓ Τα ταξίδια του και η παρουσία του στα μεγάλα κέντρα του υπόδουλου Ελληνισμού
 - ✓ Η κοίμησή του στο Άγιον Όρος

Η προβολή της αγιότητας του οσίου Νικοδήμου

- ❖ Απόπειρες για συγγραφή του Βίου του (Αθανάσιος Πάριος)
- ❖ Πρώτος βιογράφος του ο παραδελφός του Ευθύμιος (1813)
 - ✧ Σημαντική πηγή για το συγγραφικό του έργο και για την εγκαταβίωσή του στο Άγιον Όρος
- ❖ Δεύτερος βιογράφος του ο Ονούφριος Ιβηρίτης (συνοπτικός Βίος το 1819)
- ❖ Επίσημη αναγνώριση της αγιότητάς του από το Οικουμενικό Πατριαρχείο το 1955
 - ✧ Σύνθεση της Ακολουθίας του από τον π. Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη

Η σχέση του οσίου Νικοδήμου με τις θεολογικές έριδες στο Άγιον Όρος

- ❖ Όταν φθάνει στο Άγιον Όρος, η Κολλυβαδική έριδα μετρά ήδη 20 έτη
- ❖ Η συνεργασία του με τον άγιο Μακάριο και η έριδα για τη συχνή θεία μετάληψη
 - ✧ Το 1777 συναντάει στο κελί του Αγίου Αντωνίου (σημ. Σεράι) τον άγιο Μακάριο και αναλαμβάνει την επιμέλεια της *Φιλοκαλίας*
 - ✧ Το 1784 συνεχίζει την εκδοτική συνεργασία του με τον άγιο Μακάριο κατά τη δεύτερη συνάντησή τους στο Άγιο Όρος

Ο όσιος Νικόδημος συνεκδότης υμνοαγιολογικών συλλογών

- ❖ Συνεκδότης με τον άγιο Μακάριο της Φιλοκαλίας (1782)
 - ✧ Πιθανότατα συντάσσει τους Βίους των συγγραφέων που προτάσσονται των κειμένων
- ❖ Συνεκδότης με τον άγιο Μακάριο του *Εύεργετινοῦ* (1783)
- ❖ Συνεκδότης με τον άγιο Μακάριο του *Νέου Μαρτυρολογίου* (1799)
- ❖ Συνεκδότης με τον άγιο Μακάριο του *Νέου Ἐκλογίου* (1803)
- ❖ Συντάκτης του τρίτομου *Συναξαριστοῦ τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἔνιαυτοῦ* (1819)

Το Νέον Μαρτυρολόγιον (1799) [1]

- ❖ Η πρώτη έντυπη νεομαρτυρολογική συλλογή
- ❖ Εκδόθηκε στη Βενετία το 1799
- ❖ Περιλαμβάνει:
 - ✓ Τα Μαρτύρια 87 νεομαρτύρων (1492-1796)
 - ✓ 1 Βίο (οσ. Ακακίου του νέου)
 - ✓ 1 Υπόμνημα (για το «Ἄξιόν ἐστι»)
 - ✓ 5 Ακολουθίες
- ❖ Η πατρότητα του έργου – Ο όσιος Νικόδημος «ἐκαλλώπισε τὸ τῶν Νέων Μαρτύρων»

Το Νέον Μαρτυρολόγιον (1799) [2]

- ❖ Σημαντικό για τη θεολογία του μαρτυρίου των νεομαρτύρων το *Προοίμιο του Νέου Μαρτυρολογίου*
- ❖ Οι νέοι μάρτυρες της Εκκλησίας καθίσταντο:
 - ❖ ανακαινισμός της ορθόδοξης πίστεως
 - ❖ δόξα και καύχημα της Εκκλησίας
 - ❖ Υπόδειγμα υπομονής και καρτερίας για τους υπόδουλους χριστιανούς
 - ❖ παρακίνηση μιμήσεως του έργου και του μαρτυρικού τους τέλους για όσους πιέζονταν να μαρτυρήσουν
 - ❖ Υπόδειγμα για τους εξωμότες

Το Νέον Μαρτυρολόγιον (1799) [3]

- ❖ Οι πηγές του *Νέου Μαρτυρολογίου*:
 - ❖ Έντυπα νεομαρτυρολογικά κείμενα
 - ✓ Το *Περί των μετά το σχίσμα Αγίων του Ευγενίου Βουλγάρως*
 - ✓ Η *Ευαγγελική Σάλπιγξ* του Μακαρίου Καλογερά (Μαρτύριο Παχωμίου Ρώσου)
 - ❖ Χειρόγραφες νεομαρτυρολογικές συλλογές
 - ✓ Συλλογή Ιωάννου Καρυοφύλλη
 - ✓ Συλλογή παπα-Ιωνά (Σκήτη Κουσοκαλυβίων 199, κώδ. Καλύβης Αγ. Ακακίου 2)
 - ✓ Συλλογή κώδ. Ξενοφώντος 25
 - ✓ Μεμονωμένα νεομαρτυρολογικά χειρόγραφα

Κύρια Θέματα του Προοιμίου του *Νέου Μαρτυρολογίου*

- ❖ Επικέντρωση στο θέμα της αγιότητας των εξ αρνησιχρίστων Νεομαρτύρων
 - ✧ Επίκληση του παραδείγματος παλαιών μαρτύρων της Εκκλησίας που είχαν αρνηθεί την πίστη τους
 - ✧ Ο η΄ Κανόνας του Πέτρου Αλεξανδρείας
 - ✧ Οδηγίες προς τους αρνησιχρίστους:
 - ✓ καταφυγή σε έμπειρο πνευματικό
 - ✓ χρίσμα και ιλαστικές ευχές από την Εκκλησία
 - ✓ πνευματική προετοιμασία με νηστεία, προσευχή και αγρυπνίες για το μαρτύριο

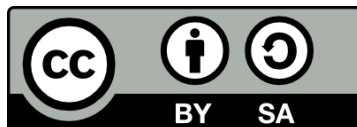
Σημείωμα Αναφοράς

•Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Συμεών Πασχαλίδης. «Κολλυβάδες και Νεομάρτυρες: Αγιότητα και Θεολογία του Μαρτυρίου. Ο όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης και το συγγραφικό έργο του για τους Νέους Μάρτυρες και τους Νέους Αγίους». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS323/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

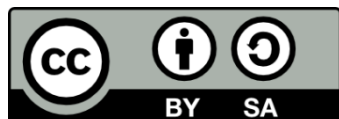
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Δημοσθένης Κακλαμάνος.
Θεσσαλονίκη, 21.6.2015.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

